

7. НБУ. Про е-гривню – цифрові гроші Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia> (дата звернення: 17.11.2024).

8. Державна податкова служба України. Закон України № 2888-IX: Зміни до Податкового кодексу та інших законів щодо платіжних послуг з 1 квітня 2023 року. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-665371.html> (дата звернення: 17.11.2024).

Фурсова В. А.¹, Семенихіна О. А.²

¹ канд. екон. наук, доц., доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

² здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спец. 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ТА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ефективне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю є одним із ключових аспектів забезпечення економічної безпеки підприємств. В умовах війни ці процеси ускладнюються через нестабільність економічного середовища, порушення логістичних ланцюгів та втрати контрагентів. Тому визначення проблемних питань, щодо оцінки рівня кредиторської та дебіторської заборгованості, дозволить окреслити шляхи їх подолання для збереження фінансової стійкості підприємств, що й актуалізувало тему дослідження.

Суб'єкти господарювання, які функціонують в умовах військової економіки постійно відчують її негативну дію, яка проявляється у наступному:

1. Вплив на дебіторську заборгованість: зростання неплатежів через втрату платоспроможності партнерів; складнощі у правовому регулюванні заборгованості через зміни у судовій системі; зниження активності зовнішньоекономічної діяльності;

2. Вплив на кредиторську заборгованість: відтермінування платежів постачальникам через скорочення доходів підприємств; висока залежність від імпорту в умовах девальвації гривні та перебоїв у постачанні.

В умовах війни значно ускладнюється процес оцінювання рівня дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, що деструктивно впливає на їх економічну безпеку. Серед ключових проблем, які виникають в ході оцінювання кредиторської або дебіторської заборгованості підприємства можна виділити [1-3]:

– відсутність або неповнота облікової інформації, оскільки в умовах війни підприємства часто стикаються з втратою документів або недоступністю інформаційних систем через фізичне знищення чи кіберзагрози. Це ускладнює облік та моніторинг фінансових зобов'язань;

– ризики девальвації та валютні коливання. Значна частина зобов'язань, особливо в зовнішньоекономічній діяльності, номінується у валюті. Девальвація гривні спричиняє суттєві фінансові втрати для підприємств, що робить важким визначення реальної вартості фінансових активів та зобов'язань, та збільшує фінансові ризики підприємств;

– зміна фінансового стану контрагентів. У зв'язку з економічною кризою та бойовими діями, багато контрагентів втрачають здатність виконувати свої зобов'язання. Це ускладнює визначення реальної вартості дебіторської заборгованості;

– втрата активів – знищення або пошкодження майна підприємств додає додаткові труднощі щодо виконання зобов'язань, у зв'язку з чим їх сума може змінюватися за рахунок впровадження санкцій, або навпаки проведення реструктуризації заборгованості;

– правові обмеження та зміни в законодавстві, такі як зміни у правовому регулюванні, зокрема запровадження воєнного стану, можуть впливати на процедури стягнення заборгованості, наприклад, запровадити тимчасове зупинення виконавчих проваджень;

– наявність високого рівня невизначеності у економічному середовищі, тобто постійні зміни у фінансовому та операційному середовищі підприємств через війну (руйнування інфраструктури, втрати ринків збуту, перебої у постачанні) обмежують можливість прогнозування обсягів заборгованості;

– психологічний фактор – в умовах кризи підприємства можуть уникати обговорення своїх фінансових зобов'язань, що спричиняє зниження прозорості їхньої діяльності.

З метою подолання вказаних проблем доцільним є впровадження наступних кроків [1-3]:

– вдосконалення облікових процедур за рахунок використання автоматизованих систем для моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості в реальному часі;

– впровадження юридичного супроводу шляхом надання підприємствам юридичної підтримки у роботі з боржниками та кредиторами;

– розробка стратегій реструктуризації та проведення переговорів із кредиторами про реструктуризацію боргів;

– збільшення фінансової підтримки за рахунок використання державних програм фінансування для посилення платоспроможності та економічної безпеки підприємств;

– хеджування валютних ризиків за допомогою запровадження механізмів страхування валютних ризиків у договорах із іноземними партнерами.

Висновки. Таким чином, оцінка кредиторської та дебіторської заборгованості в умовах війни є складним, але необхідним завданням для українських підприємств. Її ефективне виконання сприятиме збереженню фінансової стійкості, підвищенню довіри до бізнесу та забезпеченню економічної безпеки країни. Перспективи з подальших досліджень полягають у вдосконаленні інструментів прогнозування та аналізу фінансових потоків для мінімізації ризиків.

Перелік використаної літератури

1. Петричко М.М., Волкогон М.А. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Економіка і суспільство. 2017. №13. – С. 662-666.
2. Рибалко О. М., Бондаренко А. В. Облік кредиторської заборгованості та її аналіз. Проблеми економіки. 2022. № 3 (53). С.137-142.
3. Міщук Є.В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти// Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 2. С. 54-57.

Ліхоносова Г. С.¹

¹ д-р екон. наук, проф., професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ БОРГОМ В УМОВАХ НЕЗБАЛАНСОВАНOSTІ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Управління фінансовим боргом в умовах енергетичної кризи є актуальною проблемою, яка потребує стратегічного підходу в Україні з нестабільною енергосистемою. Зміна попиту та пропозиції на енергоносії впливає на фінансовий стан підприємств, їх здатність забезпечувати стабільну податкову базу та надходження до дохідної частини державного бюджету, що потребує розробки ефективних механізмів управління боргом. За останні роки було проведено низку досліджень, які аналізують вплив енергетичної кризи на економіку та фінансову стабільність країни. Наприклад, Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) зазначає у своїх звітах, що енергетична криза спричиняє значні зміни в попиті та пропозиції енергії, змушуючи уряди та компанії адаптуватися до нових умов шляхом інвестицій у чисту енергію та підвищення енергоефективності [1].

Україна стикається з додатковими викликами через залежність від імпорту енергоресурсів та дисбаланс між наявним споживчим попитом і спроможністю забезпечити енергопостачання внаслідок військових дій на її території. Відповідно до дослідження, проведеного CSIR, країни з низькою енергоефективністю особливо чутливі до коливань цін на енергоносії, що може призвести до збільшення державного боргу [2].

Автори статті [3] обговорити різні аспекти управління державним боргом, включаючи фіскальну політику та її наслідки для економічної стабільності, які можуть бути пов'язані з проблемами, пов'язаними з дисбалансом споживання енергії.

У цьому дослідженні Інституту Катона [4] аналізується зв'язок між державним боргом та економічним зростанням, підкреслюється, як стратегії